

Formacja chrześcijańska zadaniem rodziny, szkoły i Kościoła

Autor: mgr Sławomir Stromski

Formacja chrześcijańska jest prawem i obowiązkiem wszystkich – pisze Jan Paweł II w *Christifideles Laici*. Formacja powinna korzystać z odpowiednich metod, które dopomogą każdemu w pełnej realizacji ludzkiego i chrześcijańskiego powołania. Papież zauważa, że „chrześcijańska formacja musi w najwyższym stopniu uwzględniać kulturę danego obszaru, która wnosi własny wkład w dzieło formacji i pomaga w ocenie wartości, zarówno zawartych w danej tradycji kulturowej, jak i tych, które proponuje kultura współczesna. Trzeba także przykładać należną wagę do różnych kultur, które mogą współistnieć w tym samym ludzie lub narodzie” (ChL, 63).

Dzięki jedności procesu wychowawczego osobowość i życie młodego człowieka stają się coraz bardziej spójne. Wszystkie podmioty odpowiedzialne za wychowanie – rodzice, nauczyciele, wychowawcy, grupy duszpasterskie – powinny zaangażować się we wspólną pracę na rzecz edukacji młodzieży. Edukacja ma pomagać uczącym się, aby tam, gdzie żyją, z każdym dniem doskonalili się jako ludzie, by coraz bardziej „byli”, a nie tylko „mieli”. Powinni też pamiętać, że to, czego uczą, musi być poparte świadectwem ich życia. Młodzi są bowiem wrażliwi na świadectwo dawane im przez dorosłych, którzy są dla nich wzorem. Nauczanie szkolne jest jednym z aspektów edukacji, ale nie może stać się aspektem jedynym. Wszystkie aspekty wychowania muszą być ściśle zintegrowane a rodzina nadal pozostaje podstawowym miejscem wychowania¹. Młodzież i dzieci są przyszłością świata, są przyszłością narodu i Kościoła, są tą przyszłością w oparciu o rodzinę, o szkołę, o Kościół, o naród².

Obowiązek wychowania spoczywa w pierwszym rzędzie na rodzinie, która jednak potrzebuje pomocy całej społeczności. Oprócz więc praw rodziców i tych,

¹ Jan Paweł II, *Wychowanie młodego pokolenia zadaniem wszystkich*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/przemowienia/edukacja_03072004.html, 25 kwietnia 2007 roku, godz. 20⁰⁰.

² Jan Paweł II, *Przemówienie do katechetów, nauczycieli i uczniów*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/przemowienia/27wloclawek_06061991.html, 25 kwietnia 2007 roku, godz. 20⁰⁰.

którym oni powierzają część zadania wychowawczego, pewne obowiązki i prawa przysługują państwu, gdyż do niego należy organizowanie tego, czego wymaga wspólne dobro doczesne. Do jego zadań należy popieranie różnymi sposobami wychowania młodzieży, w tym ochrona obowiązków i praw rodziców oraz innych, którzy mają udział w wychowaniu, i dopomaganie im, przejmowanie wedle zasady pomocniczości wychowania w wypadku braku inicjatywy ze strony rodziców i innych społeczności, ale z uwzględnieniem życzeń rodziców, ponadto zakładanie własnych szkół i instytutów, w miarę jak wymaga tego dobro wspólne.

W szczególny sposób obowiązek wychowawczy należy do Kościoła. Nie tylko dlatego, że powinno się go uznać również za społeczność ludzką zdolną do pełnienia funkcji wychowawczej, lecz nade wszystko dlatego, że spoczywa na nim zadanie wskazywania wszystkim ludziom drogi zbawienia, a wierzącym udzielania życia Chrystusowego i wspomagania ustawiczną opieką, aby mogli osiągnąć pełnię tego życia. Kościół jako Matka obowiązany jest dawać swoim dzieciom takie wychowanie, dzięki któremu całe ich życie byłoby przepojone duchem Chrystusowym, równocześnie zaś musi udzielać swej pomocy wszystkim ludziom do zdobywania pełnej doskonałości osoby ludzkiej, dla dobra również ziemskiej społeczności i w budowaniu świata bardziej ludzkiego³.

W wypełnianiu swego obowiązku wychowawczego Kościół zabiega o wszystkie odpowiednie środki, a szczególnie troszczy się o te, które są mu właściwe, z których pierwszym jest katechizacja. To ona oświeca i wzmacnia wiarę, karmi życie wedle ducha Chrystusowego, doprowadza do świadomego i czynnego uczestniczenia w misterium liturgicznym i pobudza do działalności apostolskiej. Kościół wysoko ceni i stara się swoim duchem przepoić oraz udoskonalić również inne pomoce, które należą do wspólnego dziedzictwa ludzkości i które bardzo przyczyniają się do rozwijania umysłów i kształtowania ludzi, których celem są ćwiczenia duchowe i cielesne, stowarzyszenia młodzieżowe, a zwłaszcza szkoły⁴.

³ Por. DWCH, 3.

⁴ Por. DWCH, 4.

Szczególne znaczenie między wszystkimi środkami wychowania odgrywa szkoła. Kształtuje z wytrwałą troskliwością władze umysłowe, rozwija zdolność wydawania prawidłowych sądów, wprowadza w dziedzictwo kultury wytworzonej przez przeszłe pokolenia, kształci zmysł wartości, przygotowuje do życia zawodowego, sprzyja dyspozycjom do wzajemnego zrozumienia się, stwarzając przyjazne współżycie wśród wychowanków różniących się charakterem i pochodzeniem. Stanowi również jakby pewne centrum, w którego wysiłkach i osiągnięciach powinny uczestniczyć równocześnie rodziny, nauczyciele, różnego rodzaju organizacje rozwijające życie kulturalne, obywatelskie, religijne, państwowe i cała społeczność ludzka. Piękne więc i wielkiej doniosłości jest powołanie tych wszystkich, którzy pomagają rodzicom w wypełnianiu ich obowiązku i zastępując społeczność ludzką, podejmują w szkołach zadania wychowawcze. Powołanie to wymaga szczególnych przymiotów umysłu i serca, jak najstaranniejszego przygotowania i ciągłej gotowości do odnowy i dostosowania się⁵.

W *Familiaris Consortio* Papież przypomniał, że rodzina nie jest jedyną wspólnotą wychowującą. Człowiek posiada wymiar wspólnotowy, obywatelski i kościelny, który wymaga i prowadzi do dzieła szerszego i określonego, będącego owocami uporządkowanej współpracy różnych czynników wychowawczych. Wszystkie są potrzebne, nawet jeśli każdy może i powinien działać wedle własnej kompetencji i wnosząc sobie właściwy wkład. Zadanie wychowawcze rodziny chrześcijańskiej zajmuje bardzo ważne miejsce w duszpasterstwie organicznym, które zakłada nową formę współpracy rodziców ze wspólnotami chrześcijańskimi oraz różnymi grupami wychowawczymi z duszpasterzami. Rodzice mają prawo do wyboru wychowania zgodnego z wyznawaną przez nich wiarą. Państwo i Kościół mają obowiązek służenia rodzinom wszelkimi możliwymi formami pomocy, aby mogły prawidłowo wypełnić swoje zadania wychowawcze. W tym też celu, zarówno Kościół, jak i państwo winny tworzyć i popierać te instytucje i taką działalność, których słusznie domagają się rodziny.

⁵ Por. DWCH, 5.

Pomoc powinna być proporcjonalna do niewystarczalności rodziny. Ci wszyscy, którzy w społeczeństwie stoją na czele szkolnictwa powinni pamiętać, że rodzice zostali ustanowieni przez samego Boga pierwszymi i głównymi wychowawcami dzieci, i że ich prawo jest niezbywalne.

Dopełnieniem praw rodziców jest spoczywająca na nich poważna powinność głębokiego zaangażowania się w nawiązanie serdecznego i czynnego kontaktu z nauczycielami i kierownictwem szkoły. Natomiast, jeśli w szkołach naucza się ideologii przeciwnych wierze chrześcijańskiej, rodziny, o ile to możliwe, przy pomocy różnych form zrzeszeń rodzinnych, muszą ze wszystkich sił i z całą umiejętnością pomóc młodym, ażeby ci nie oddalili się od wiary. W takim przypadku rodzina potrzebuje szczególnej pomocy duszpasterzy, którym nie wolno zapominać, że rodzice mają nienaruszalne prawo do powierzenia dzieci Kościołowi⁶.

⁶ Por. FC, 40.